

Arvioita Suomen massa- ja paperiteollisuuden tuotannolle ja energiavaikutuksille

Lauri Hetemäki

*Hallituksen ilmasto- ja energiapolitiikan ministerityöryhmän kokous,
Valtioneuvoston linna, 30.3.2010*

Sisältö

1. Arvioiden perusteet
2. Tulokset
3. Johtopäätökset

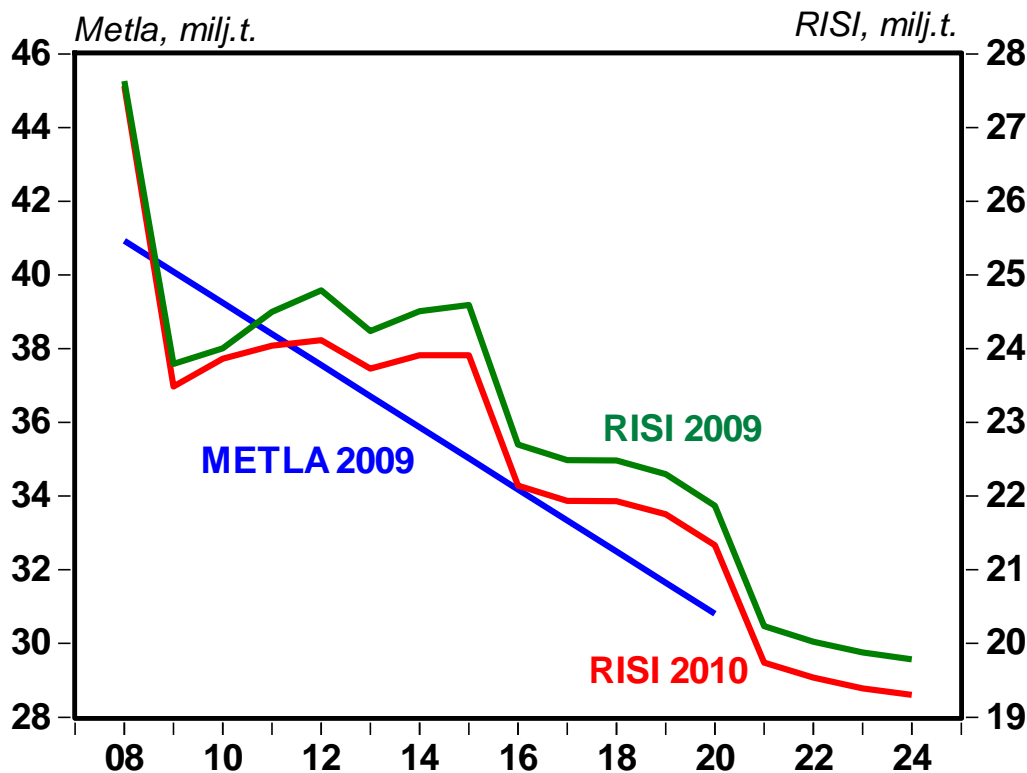
Arvioiden perusteet

- Metlan toukokuussa 2009 julkaisemat arviot (Hetemäki & Hänninen)
- Resource Information Systems Inc. (RISI) ennusteet kesäkuussa 2009 ja maaliskuussa 2010
- Lähestymistapa: Taloustieteen ja toimialojen markkina-analyyseissä yleisesti käytetyt menetelmät
- Pyrkimys mahdollisimman realistisiin arvioihin

Arviot johdettu seuraavasti:

1. Arviot metsäteollisuustuotteiden kysynnästä
2. Arviot metsäteollisuustuotteiden tarjonnasta (kapasiteetti)
3. Kysynnän ja tarjonnan oletetaan tasapainottuvan yli ajan
4. Suomen kapasiteetin kilpailukyky suhteessa kilpailijamaihin (tuotanto- ja kuljetuskustannukset, kapasiteetin teknologinen ikä, investoinnit)
5. Uusien tuotteiden kvalitatiivinen arvio (alan asiantuntijat, tapahtunut kehitys ja markkinanäkymät)

Metlan ja RISI:n ennusteita paino- ja kirjoituspaperien kulutukselle 2008-2024

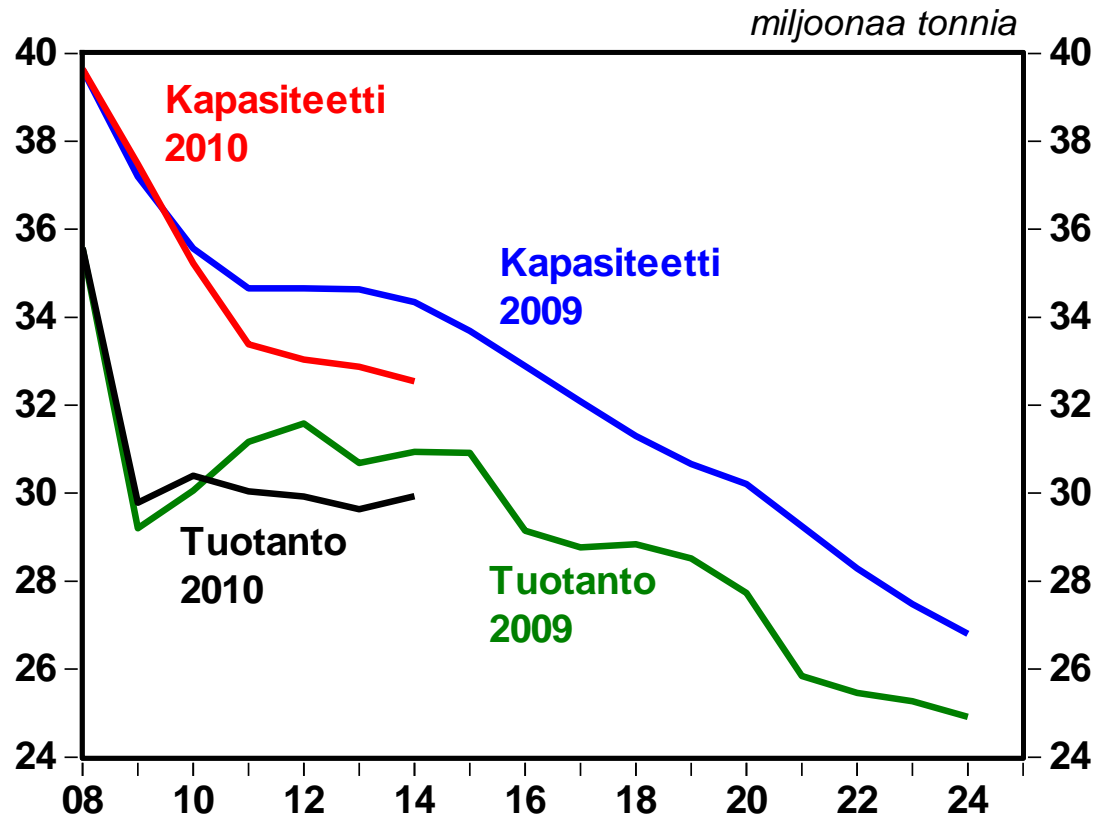

Arviot hyvin samansuuntaiset!

RISI:n ennusteet käsittää Länsi-Euroop.; Metlan Länsi-Euroop. + Japani + Oseania

RISI 2010 ennuste johdettu niin, että RISI 2009 ennustetta muokattu suhteessa RISI 2010 ennusteeseen (jälkimmäinen ulottuu ainoastaan vuoteen 2014). RISI:n ennusteet saatu Sampo Timoselta, RISI

RISI:n ennusteet Länsi-Euroopan paino- ja kirjoituspaperin tuotannolle ja kapasiteetille 2008-2024

2009 = kesäkuun 2009 ennusteet, 2010 = maaliskuun 2010 ennusteet

- Länsi-Euroopan kapasiteettitarpeen vähenemien heijastuu myös Suomeen
- Jatkuva pyrkimys hintatason säilyttämiseen kapasiteettia sulkemalla - myös 2020 jälkeen

Metlan tuotantoarviot

	2007	2010:1 <i>(jos 90% - k.as.)</i>	2015	2020	Muutos 2007 v. 2020 määrä ja %	
<i>Miljoonaa tonnia</i>						
Paperi ja kartonki	14,3	11,7	10,8	9,4	-4,9	-34 %
Sellu	7,7	6,9	5,5	4,6	-3,1	-40 %
Mekaaninen massa	4,4	3,4	3,4	2,8	-1,6	-36 %

Vuoden 2015 ennusteet näyttävät toteutuvan arvioitua aiemmin

Mikäli suunnitteilla olevat lakkautukset tehdään, voidaan vuoden 2015 ennusteiden todeta jo lähes toteutuneen

Vaikutukset sähkön kulutukseen ja uusiutuvien energian tuotantoon

<i>TWh</i>	2007	2020	Muutos
Sähkön kulutus	27,7	17,2	-10,5
Metsäteollisuuden jäteliemet energiantuotannossa	42,5*	29,9	-12,6
<i>*Lähde: Metsäteho & Pöyry 2009</i>			

- Suuntaa antavat karkeat arviot , jotka perustuvat tuotantoennusteisiin
- Laskelmissa ei siten ole huomioitu mm. mahdollista energiatehokkuuden parantumisen vaikutusta

Vaihtoehtoja Metlan 2009 arvioille?

Uudet skenaariot

Kaksi skenaariota:

1. ”Kilpailukyky säilyy” ja 2. ”Hyvin optimistinen”

- Otetaan lähtökohdaksi RISI:n Länsi-Euroopan paino- ja kirjoituspaperin kulutusennusteet
- Oletetaan, että koko Suomen paperin tuotannon kysyntäkehitys muuttuu suhteessa saman verran kuin Länsi-Euroopan paino- ja kirjoituspaperin (ks. liitekalvot)
- **1.-skenaario olettaa**, että Suomi säilyttää markkinaosuutensa paperin vientimarkkinoilla. Lisäksi Suomen kartongin kapasiteetti pysyy tämän hetken tasolla tulevaisuudessa
- **2.-skenaario olettaa**, että Suomi valtaa markkinoita ja kasvattaa paperituotteiden markkinaosuuttaan vientimarkkinoillaan 20 %:lla. Lisäksi kartongin kapasiteetti kasvaa Suomessa 10 %:lla

”Kilpailukyky säilyy” skenaario

Paperi- ja kartonkikapasiteetti ja tuotanto Suomessa

	2010:1(kap) 2008 (tuot)	2020	Muutos	2024	Muutos
Kapasiteetti (90% käyttöasteella)	13,0*	11,9	-1,2	11,0	-2,0
Tuotanto	13,1 paperi = 10,2 kartonki = 2,9	10,7 paperi = 7,7 kartonki = 3,0	-2,4	9,9 paperi = 6,9 kartonki = 3,0	-3,2

Kapasiteettimuutos 2010:1 → 2024 vastaa suuruusluokaltaan kahden ison paperitehtaan vuosituotantoa (esim. Oulu, ja Veitsiluoto) tai 5 keskisuuren (esim. Kaukas, Kaukopää, Pietarsaari, Tervasaari, Varkaus)

*Metsäteollisuuden korjatut kapasiteettiluvut (poikkeaa aiemmin käytetyistä; paperi 10 milj. t. + kartonki 3 milj. t.)

”Hyvin optimistinen” skenaario

Paperi- ja kartonkikapasiteetti ja tuotanto Suomessa

	2010:1(kap) 2008 (tuot)	2020	Muutos	2024	Muutos
Kapasiteetti (90% käyttöasteella)	13,0*	13,8	+0,8	12,8	-0,2
Tuotanto	13,1 paperi = 10,2 kartonki = 2,9	12,4 paperi = 9,4 kartonki = 3,0	-0,7	11,5 paperi = 8,5 kartonki = 3,0	-1,6

Hyvin optimistisen skenaarion perusteella kapasiteetti vuonna 2024 olisi lähes nykytasolla (2010:1). Vuoteen 2030 tilanne tulee heikkenemään entisestään!

Entä puunjalostuksen ”uudet” tuotteet?

Suomi näkökulma ja kehitys

1. Mitä uusia puunjalostuksen tuotteita on teknis-taloudellisesti mahdollista tuottaa kaupallisessa mittakaavassa tulevan noin 10-20 vuoden aikana?
2. Millä edellytyksin ja kuinka paljon näitä tuotteita tultaisiin tuottamaan Suomessa?
3. Mikä vaikutus niillä olisi sähkön (ja puun) käyttöön?
  - Uusia tuotteita tehdään pääasiassa suoraan markkinoilla tai halpatuotantomaisissa (vrt. älytarrat)
  - Puutuotteet, energia ja palvelut lupaavimpia
  - 1-3 uutta biojalostamoja ennen vuotta 2020
  - Panostus osaamiseen ja lisäarvoon, ei tonneihin ja kuutioihin!

Vaikutukset sähkön kulutukseen ja uusiutuvien energian tuotantoon

- 3 biojalostamoja sellu-paperitehdasintegraatin yhteydessä
- max. tuotanto 300 000 biopolttoaineita

	2020 TWh
Energian kulutus* (50 MWh x 8 500 t = 0,425 / kpl)	1,28
Energian tuotanto	?

*TEM (2009) arvioi, että laitokset tuottaa itse noin puolet energiatarpeestaan

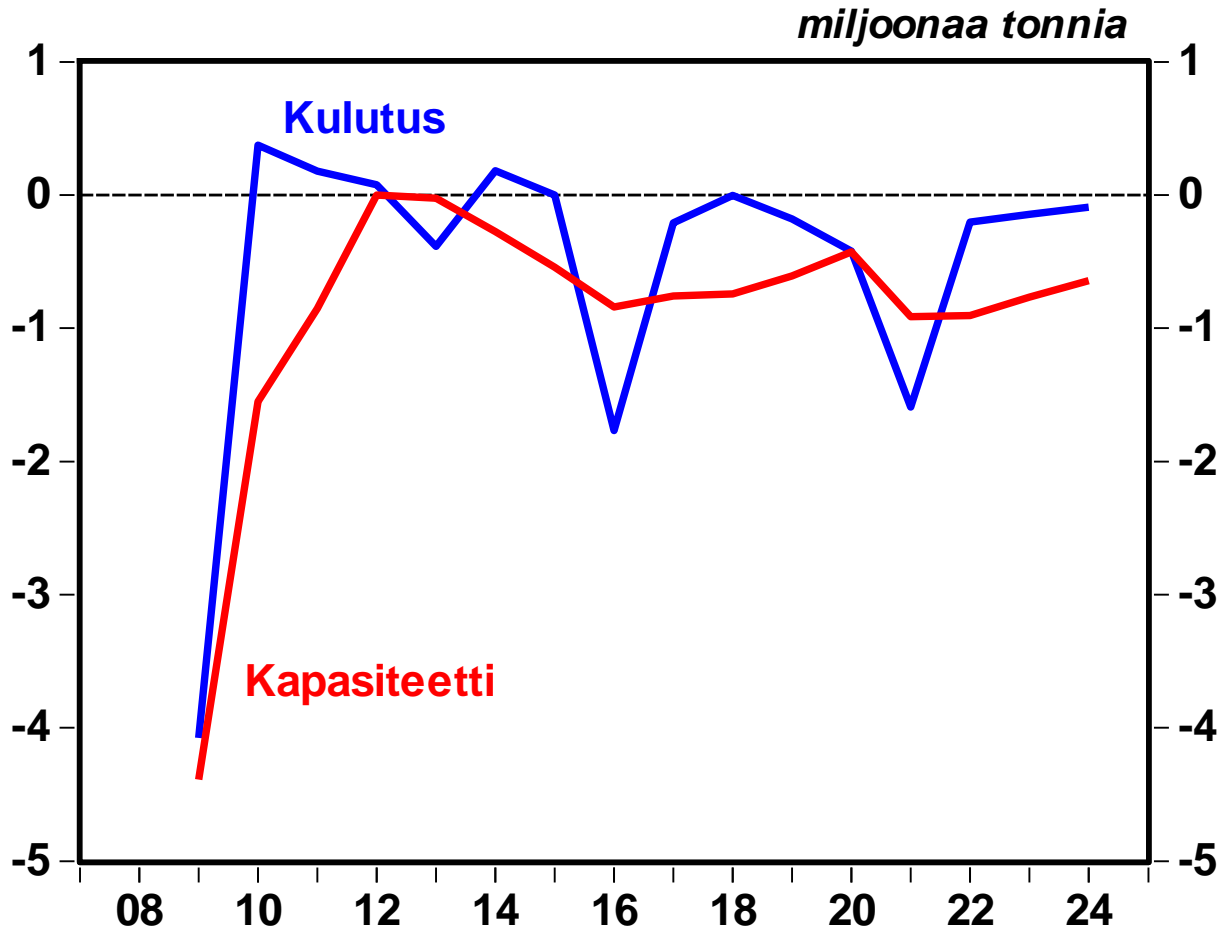
Suuntaa antavat karkeat arviot!

Johtopäätöksiä

1. Suomen massa- ja paperiteollisuuden tuotanto tulee todennäköisesti merkittävästi pienentymään vuoden 2007 huipputuotannosta vuoteen 2030 (20 – 50 %). Hyvin optimistisessäkin skenaariossa supistumista tapahtuu nykykapasiteetin (2010:1) tasosta
2. Uusia tuotteita tulee, mutta niiden puu- ja sähkönkäyttö vaikutukset ovat todennäköisesti pienempiä kuin nykytuotteiden
3. Puunjalostuksen sähkönkäyttö (ja puun) vähenee selvästi vuoden 2007 tasosta. Tämän hetken arvioiden perusteella vähintään 10 TWh vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoteen 2007
4. Sellutuotannossa syntyvä energiatuotanto laskee todennäköisesti yli 12 TWh vuodesta 2007 vuoteen 2030

LIITEKALVOJA

Länsi-Euroopan paino- ja kirjoituspaperin vuosittainen muutos RISI:n ennusteen mukaan

Suomen paino- ja kirjoituspaperin vienti Länsi-Eurooppaan

	2008	2020	Muutos v. 2008	2024	Muutos v. 2008
Kilpailukyky säilyy skenaario (markkinaosuus 20,2 %)	5,584	4,323	-1,261 (-22,6 %)	3,899	-1,685 (-30,2 %)
Hyvin optimistinen skenaario (markkinaosuus 24,2 %)	5,584	5,309	-0,275 (-4,9 %)	4,780	-0,804 (-14,4 %)

Oletuksena RISI:n Länsi-Euroopan kulutusennusteet

Suomen paperituotteiden tuotantoarviot

miljoonaa tonnia		2020	2024
Kilpailukyky säilyy skenaario (markkinaosuus 20,2 %)	Paino- ja kirjoituspaperi L-E	4,323	3,899
	Muu paperi L-E (osuus 13,6 %)	0,680	0,614
	Yhteensä L-E	5,003	4,513
	Koko tuotanto (muun kuin L-E osuus 35 %)	7,697	6,943
Hyvin optimistinen skenaario (markkinaosuus 24,2 %)	Paino- ja kirjoituspaperi L-E	5,309	4,780
	Muu paperi L-E (osuus 13,6 %)	0,836	0,752
	Yhteensä L-E	6,145	5,532
	Koko tuotanto	9,454	8,511

Oletus 1: RISI:n ennusteet Länsi-Euroopan paino- ja kirjoituspaperin kulutukselle

Oletus 2: Muun paperi -ryhmän muutokset suhteessa paino- ja kirjoituspapereiden muutoksiin

Oletus 3: Suomen Länsi-Euroopan ulkopuolisissa vientimaissa kehitys *keskimäärin* suhteessa samanlaista kuin L-E:ssä

Oletus 2.

Oletus 2: Paino- ja kirjoituspaperien kehitys heijastelee ryhmän ”muut paperit” kehitystä (paino- ja kirjoituspaperien osuus koko Suomen paperintuotannosta on noin 87 % ja ”muut” –ryhmän 13 %)

- Oletus ei välttämättä realistinen kaikkien ”muut” ryhmän alla olevien papereiden osalta, vaikka aggregaattitasolla voi hyvin olla. Esimerkiksi sanomalehtipaperin ja tupakkapaperin tuotanto vähentynee suhteessa enemmän kuin paino- ja kirjoituspapereiden. Toisaalta pehmopapereiden tuotanto puolestaan hitaammin tai ei lainkaan

Oletus 3.

Oletus 3: Länsi-Euroopan kulutuskehitys heijastelee keskimäärin Suomen tuotannon kysyntäkehitystä myös ”muissa maissa”. (Länsi-Euroopan ulkopuolelle tapahtuva vienti (”muut maat”) vastaa noin 35 % koko Suomen paperi tuotannosta)

- ”Muista maista” Yhdysvaltojen merkitys on selkeästi suurin – osuus Suomen viennistä oli 9 % vuonna 2008. Yhdysvaltojen paperituotteiden kulutuskehityksen arvioidaan yleisesti vähenevän nopeammin kuin Länsi-Euroopan
- Japanin ja Oseanian osuus Suomen viennistä on noin 4 % ja niiden kehityksen voi olettaa vastaavan Länsi-Euroopan kehitystä
- Loput ”muista maista” vastaavat noin 22 % Suomen paperin tuotannon kysynnästä (mm. Etelä-Amerikka 4,5 %, Venäjä, 4,4 %, Puola 3,7 %). Näissä maissa paperituotteiden kulutus kasvaa, toisin kuin Länsi-Euroopassa. Mutta useissa näistä oman paperin tuotannon tai niiden lähialueiden kapasiteetin arvioidaan myös kasvan (Kiina, Etelä-Amerikka, Venäjä, Keski- ja Itä-Eurooppa)
- Yhteenvedona voidaan olettaa, että ”muissa maissa” kehitys vastannee keskimäärin Länsi-Euroopan kehitystä
- Oletus 3. on siinä mielessä optimistinen, että se myös implisiittisesti olettaa Suomen pystyvän pitämään markkinaosuutensa (skenaario 1.) tai sitä kasvattamaan 20%:lla (skenaario 2.) ”muut maat” –ryhmän markkinoilla

Laukkautettu massa- ja paperikapasiteetti 2006-2010:1

<i>tonnia tai TWh</i>	Paperi	Kartonki	Sellu	Mek. massa	Sähkö kulutus	Energia tuot.
Voikkaa	400 000			170 000		
Summa	415 000			260 000	-1	
Kajaani	640 000			570 000	-1,3	
Kankaan tehdas PK2 & PK4	310 000					
Imatra PK8	215 000					
Varkaus		100 000				
Juankoski		70 000		70 000?		
Kaskinen			450 000			
Tervasaari			235 000			
Kemijärvi			250 000			
Lielähti				110 000		
Yhteensä	1 980 000	170 000	935 000	1 180 000	-4,4 ?	?